

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра філософії та релігієзнавства

«КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-2024»

Матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції
17 травня 2024 року

Тези доповідей

м. Київ 2024

***Рекомендовано до оприлюднення на засіданні Вченої ради
Факультету суспільно-гуманітарних наук
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 5 від 23.05.2024)***

Редакційна колегія:

Александрова О.С. – доктор філософських наук, професор

Горбань О.В. – доктор філософських наук, професор

Колінько М.В. – доктор філософських наук, доцент

Купрій Т.Г. – кандидат історичних наук, доцент

Ломачинська І.М. – доктор філософських наук, професор

Мартич Р.В. – кандидат філософських наук, доцент

Хрипко С.А. - кандидат філософських наук, доцент.

Ф 56 Київські філософські студії-2024 : Матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 17 травня 2024 р.): Тези доповідей. – Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2024. – 282 с.

Збірка містить тези доповідей і виступів учасників VII Всеукраїнської наукової конференції «Київські філософські студії», яка відбулася в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка 17 травня 2024 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем сучасної гуманітарної безпеки в умовах війни, зокрема таких галузей філософського знання як філософія міста, історія філософії, соціальна та політична філософія, філософія культури, етика, естетика, релігієзнавство, філософія освіти тощо.

Збірку адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, докторантам, студентам, усім, хто цікавиться розвитком філософської думки. Відповідальність за грамотність, науковий і літературний зміст, достовірність фактів і посилань несуть автори тез.

- 3.<https://tdp-journal.com/index.php/journal/article/download/251/200>
- 4.https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3633/1/educ_2022_191.pdf
- 5.<https://core.ac.uk/download/pdf/53035679.pdf>
- 6.Державний стандарт початкової освіти [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP180087.html
7. Пономарьова К.І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: Посібник/ К.І.Пonomарьова. - Київ , 2019. - 131 с.
8. Черезова, І. Психолінгвістична складова мовленнєвої діяльності молодших школярів/ І.Черезова // Початкова школа. - 2014. - № 9. - С. 52-54.
9. Бадер В.І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів/ В.І.Бадер. - Київ, 2000. - 92 с.
10. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : навч. посібник / Ф.С.Бацевич. – Київ: Академія, 2004. – 344 с.
11. Ростикус, Н. Мовленнєво-комунікативна готовність дітей до навчання української (рідної) мови в початковій школі/ Н.Ростикус// Гірська школа Українських Карпат. - 2016. - № 15. - С. 198–202.
12. Розвивальні технології навчання молодших школярів : навч. посіб. / О.М.Кондратюк, С.Є. Лупаренкота ін. - Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2011. - 224 с.

ПРИРОДА ІСТИНИ: КЛАСИЧНА ТА СУЧАСНА ПЕРСПЕКТИВА

Світлана Вінтонів-Бахарева,
кандидат філософських наук, незалежний дослідник

Проблема істини є однією з одвічних тем філософського знання протягом багатьох тисячоліть. Починаючи від античних філософів, таких як Платон та Арістотель, і аж до сучасних мислителів, природа істини постійно переосмислювалася. Мета нашого дослідження – розглянути класичні і сучасні погляди на сутність та природу істини, аналізуючи як загальновідомі та перевірені часом теорії, так і новітні концепції.

Однією з найдавніших концепцій, що здобула собі репутацію найбільш популярної, є теорія відповідності істини. Саме її ми також можемо назвати однією з найбільш інтуїтивних теорій, тобто такою, яка відповідає нашим безпосереднім уявленням про будову світу. Теорія відповідності, або ж кореспондентська теорія, як її ще прийнято називати, у найбільш повному вигляді була розвинута ще Арістотелем. Відповідно до цієї теорії, істина полягає у відповідності тверджень реальності. Сентенція є істинною, якщо вона адекватно відображає стан речей навколишнього світу. Так,

твердження «Йде дощ» є істинним, якщо дощ дійсно йде. До цієї теорії, хоча вона найчастіше знаходить своє застосування у філософії та логіці, є ціла низка питань. Найголовніші з них стосуються визначення природи самої реальності, з якою ми маємо порівнювати сентенції. Також одним з ключових є питання про те, чи може взагалі висловлювання відповідати реальності, і як у такому випадку ми будемо визначати відповідність, адже реальність та висловлювання не можуть бути тотожними, оскільки мають різний онтологічний статус. Наші висловлювання допомагають нам охарактеризувати реальність, але вони не дорівнюють реальності, отже, про повну відповідність не може йти мови. Окрім того, ми не можемо визначити статус висловлювань, які стосуються не лише майбутнього, але й минулого, тому що не можемо безпосередньо спостерігати реальність, яка не належить до сьогодення. Незважаючи на всі ці проблеми, теорія мала значний вплив на філософію в цілому та стала основою для ведення подальших дискусій про істину.

Наступною теорією, яку ми розглянемо, є прагматична теорія істини, розробка якої пов'язана з іменами таких філософів, як Ч. Пірс, В. Джеймс і Дж. Дьюї. Відмінність даної концепції полягає у тому, що вона визначає істину в термінах корисності і практичних наслідків. Згідно з нею, висловлювання є істинним, якщо воно «працює» або якщо віра в нього приносить користь. Погляд, що будь-яке знання, яке має наслідки, є істинним, може призвести до цілого ряду спекуляцій, адже хибні висловлювання також здатні впливати на поведінку людей, а отже теж мають наслідки та практичні результати.

Ще одним класичним підходом вважається теорія когерентності істини, що виникла з розробок раціоналістів. Ця теорія стверджує, що пропозиція є істинною, якщо вона узгоджується з існуючою системою знань. Істина, таким чином, не має відповідати зовнішній реальності. Можна сказати, що вона є частиною загальної системи вірувань. Когерентна теорія підкреслює холістичну природу знання та взаємозалежність висловлювань. Втім, існує думка, що така узгодженість не є безпосереднім синонімом логічної несуперечливості, а передбачає певну вбудованість знання у цілісну концепцію. Слід зазначити, що не всі дослідники відносять теорію когерентності до класичних. Як вказує В. Ратніков: «Ми не випадково назвали раніше когерентну концепцію істини некласичною; вона належить до одного з напрямів ревізії класичної кореспондентної концепції істини та є її переглядом з позицій когерентної концепції, що зводить, як вказувалось вище, питання про істину до проблеми встановлення когерентності, тобто самоузгодженості, несуперечливості знань, наприклад, «вписаності» однієї системи в іншу, ширшу» [1, с. 119].

Ми розглянули теорії, які більшість дослідників вважають класичними, отже настав час перейти до аналізу сучасних розробок у царині філософії. У XX столітті набуває популярності дефляційна теорія, розроблена

А. Тарським та В. Квайном. Вищезгадана теорія є прагматико-семантичним переосмисленням сутності категорії істини. Дана теорія розглядає істину у межах самої мови безвідносно до дійсності. Для представників дефляційної теорії істина не є суттєвою властивістю реальності, вона базується виключно на принципах лінгвістичної зручності. Згідно з поглядами дефляціоністів, концепція істини не потребує глибокого метафізичного та епістемологічного пояснення.

Представники плюралістичної теорії стверджують, що може існувати декілька легітимних уявлень про природу та сутність істини в залежності від контексту. Наприклад, істина в науковому дискурсі може відповідати кореспондентській теорії, тоді як істина в морально-етичному контексті буде збігатися з поняттям істини у теорії прагматизму. Плюралізм визнає складність істини як багатовимірної філософської категорії.

Постмодернізм і конструктивізм, як відомо, кидають виклик самій ідеї об'єктивної істини. Мислителі, такі як М. Фуко і Р. Рорті, стверджують, що істина є конструктом, що залежить від багатьох соціальних, культурних та політичних чинників. Згідно з цією теорією, те, що ми вважаємо істинним, формується владними структурами та дискурсом, а не незалежною реальністю. Слід зазначити, що даний погляд суттєво відрізняється від попередніх у розумінні природи знання, науки, етики та влади.

Триваючий діалог між прибічниками класичних та сучасних поглядів на сутність і природу істини виявляє багатовимірність цієї категорії. У той час як класичні теорії акцентують увагу на основоположних уявленнях про природу істини, сучасні підходи пропонують розуміння певних нюансів, які враховують різноманітність людського досвіду.

Наприклад, теорія відповідності залишається стійкою в контексті науки, де емпірична верифікація є вкрай важливою. Однак теорія когерентності та прагматична теорія містять цінні настанови для розуміння істини в математиці, етиці та повсякденному мисленні. Дефляційна та плюралістична теорія заохочують філософів до переосмислення таких моментів як застосовність істини у різних контекстах.

Дискусія щодо сутності істини далека від свого логічного завершення. Кожна теорія сприяє глибшому розумінню того, як ми взаємодіємо зі світом і інтерпретуємо його, виходячи зі своїх уявлень про природу знання. Поєднуючи класичні уявлення і сучасні інновації, ми можемо оцінити багатовимірність істини та її ключову роль не лише для філософії, а й для науки, етики та повсякденного мислення.

Список використаних джерел:

Ратніков В. Когерентна теорія істини в сучасному гуманітарно-науковому знанні (До проблеми співвідношення природничо-наукового та гуманітарного знання) // Філософські науки. 2016. №2. С.117–123.